

Oponentský posudek na rigorózní práci (IMS FSV UK 2006):

Mgr. Soňa Mikulová:

Nacistická kulturní politika v Düsseldorfu 1933-1945

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jiří Pešek, CSc.

Na základě konkrétního města - Düsseldorfu - se rozhodla diplomantka popsat proces nastolení nacistické moci ve správních orgánech města, provázené poměrně složitými mocenskými a konkurenčními boji a šarvátkami mezi různě ideologicky různě orientovanými zájmovými skupinami nebo organizacemi. Toto klubko se jí podařilo rozplést na základě precizního popisu hlavních konkurentů v čele kulturní politiky Třetí říše (Rosenberg - Goebbels), jejich mocenských ambicí a institucí, pomocí nichž se nakonec podařilo oblast kultury podřídit nacistické ideologii.

Vzhledem k rychle postupující centralizaci postupovala Soňa Mikulová od Hitlerovy kulturní politiky, jejích ideových zdrojů a byrokratického aparátu Třetí říše (strany 12-34) směrem ke konkrétnímu popisu nivelizace a ideologizace kultury v jednotlivých kulturních institucích Düsseldorfu - od akademie výtvarných umění až po galerie a hudbu a divadlo (od str. 36). Osudy jednotlivých institucí pak sledovala je dvou etapách - v letech 1933-37, tedy v období stabilizace nacistické kultury, a v letech do roku 1945.

Soňa Mikulová popsala fungování nacistického byrokratického aparátu se všemi jeho paradoxy i klamy fundovaným způsobem - opírala se jak o vydané prameny a dnes již poměrně rozsáhlou literaturu, tak prováděla vlastní archivní rešerše. Na diplomové práci oceňuji věcnost a disciplinovanost, s níž se držela striktně tématu. K epickým podrobnostem se uchýlila jen v případě nešťastného osudu „Galerie moderní doby“ - ostatně z hlediska marnosti pokusů vycházet s mocí nebo s ní smlouvat příznačného, a dále v souvislosti s byrokratickými překážkami a diplomatickými potížemi, s nimiž se setkal ambiciózní záměr městské rady prezentovat Düsseldorf jako „Schlageterovo město“.

Jako čtenář jsem této „disciplinovanosti“ někdy zalitovala, protože osudy některých zmíněných umělců (například profesorů düsseldorfské akademie Paula Kleea a jeho nástupce Franze Radziwilla, Oskara Molla nebo Ewalda Matarého) či dobových tendencí („pravicové křídlo nové věcnosti“) zasloužily detailnější pozornost alespoň v poznámce pod čarou. Totéž platí rovněž o „Galerii nové doby“, která je přímo učebnicovým dokladem neslučitelnosti diktatury a moderního umění.

Toto čtenářské deziderium však není výrazem kritiky, ale naopak doporučením pro případnou další práci na tomto tématu. Přinejmenším kvůli srovnání s podobnou situací v rámci rudé diktatury, v jejímž rámci vznikaly v mnoha ohledech podobné konfliktní situace - pokusy změkčit oficiální kritéria, snahy dopátrat se neexistujících seznamů zakázaných autorů apod.

Polemizovat lze snad jen s topem skromnosti v závěru, že „celkový přínos práce není zvláště objevený“: práci hodnotím jako výbornou a doporučuji k obhajobě.

Anita Pelánová

23.10.06